

Kšicová, Danuše

Nově o Michailu Bulgakovovi

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2006, vol. 55, iss. X9, pp. 327-

ISBN 80-210-3987-6

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102982>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Speculum Magnum, tedy Римские деяния, Великое Зерцало aj.).

Je překvapující, jak málo se A. Lapo-Danilevskij na základě tak rozsáhlého a dlouhého studia odváží radikálnějších pohledů; ovšem jeho vize je hodně ruská, místy nelze nevidět ani velmocenský tón. Byl zjevně zapadníkem – pokud můžeme užít tuto „label“: hledá „vliv“ Západu v Rusku a už méně ukazuje, jak se tyto „vlivy“ v Rusku zpracovávaly, tedy jak přesně byli při tom Rusové kreativní. Nicméně silný je autor právě v shromáždění a utřídění materiálu a jeho obezřetné interpretaci.

Čím více člověk ví o pramenech, tím více potlačuje vyhraněnost vlastních názorů – v tomto případě neměli editoři rezignovat na kritické poznámky a vlastní komentáře a pojetí (např. mohli se na vhodném místě zmínit o různých, i sovětských, edicích, např. o proslulém Kafengauzově vydání Ivana Posoškova z roku 1951 s jeho úvodní studií Б. Б. Кафенгауз: И. Т. Посошков и общественно-политическая литература эпохи Петра I.). Doufejme, že se bohatších komentářů a kritických studií dočkáme v druhém, podstatnějším dílu, který se údajně připravuje.

Ivo Pospíšil

NOVĚ O MICHAILU BULGAKOVVI

Útlá monografie N. Muránské (**Natália Muránska**: *Fantastická trilógia Michaila Bulgakova*, Katedra rusistiky, FF Univerzity Konštantína Filozofa, Nitra 2003) je knižní podobou její doktorské práce a současně prologem k dalšímu výzkumu díla Michaila Bulgakova. Vlastní analýze tří stěžejních Bulgakovových novel *Diaboliáda*, *Osudná vejce* a *Psi srdce*, napsaných v letech 1924-1925, předcházejí dvě kapitoly, v nichž autorka charakterizuje dobové a biografické podhoubí, jež do jisté míry reflektuje Bulgakovova tvorba. Z hlediska komparatistického lze ocenit, že pisatelka charakterizuje genealogii Bulgakovovy tvorby v rovině synchronní i diachronní. Všimá si jak vnitřních proměn autora stylu od realisticky koncipovaných juvenilí, jakými byly jeho *Zápisky mladého lékaře*, *Poznámky na manžetách*, *Bílá garda* aj., tak způsobu, jak Bulgakov vědomě vstřebává a tvůrčím způsobem rozvíjí domácí i zahraniční podněty, jež nacházel v díle Puškinově, Gogolově, Dostojevského, stejně jako v tvorbě čelných představitelů západoevropské fantastiky, jako byl Poe či Hoffmann.

Vlastní interpretaci autorka soustředila do kapitoly, záměrně nazvané *Prolog k románu Mistr a Markétka*, jehož triadický charakter pokládá za logické vyústění analyzované fantastické trilogie. V interpretační složce posuzované monografie lze ocenit neotřetost a vyzrálost postřehů, v nichž je možno spatřovat nepochybný podíl rodinného zázemí. (N. Muránská je dcerou předního slovenského literárního vědce Antona Červeňáka.) Tak např. v *Diaboliádě* autorka nachází oprávněnou návaznost na téma dvojnitvosti, u něhož bychom mohli doplnit uvedení výčet předchůdců upozorněním na neobvyklou frekvenci tohoto fenoménu v době moderny, na niž Bulgakov otevřeně navazuje. V této souvislosti vystupuje do popředí především groteskní divadelní

tvorba Alexandra Bloka, v níž se dvojník dostává až na sám práh nebytí, po jehož hraně se pohybují postavy *Mistra* a *Markétky*. Skutečnost, že Muránská nachází v satirách *Osudná vejce* a *Psi srdce* zjevné využití žánru hororu, svědčí o tom, že vystihla jeden z nejzřetelnějších rysů evropské avantgardy, vědomě revitalizující a inovující mnoho pokleslých žánrů, z nichž se tak stal nečekaný zdroj nové poetiky.

Lze ocenit rovněž autorčin nadhled při posuzování sekundární literatury. V této souvislosti čtenáři jistě neujde její kritický odstup k nově se objevujícím zřetelným projevům přímočarých vulgárně sociologických závěrů, spojujících jednotlivé postavy Bulgakovových děl s čelnými představiteli tehdejší sovětské politické garnitury včetně Lenina či Trockého.

Zcela v intencích silné stránky soudobé slovenské literární vědy N. Muránská připouje na závěr své monografie tři kapitoly věnované slovenské translatoologii. Je příznačné, že rozvoj této vědní disciplíny, iniciované u nás dílem Jiřího Levého, na něhož na Slovensku navázal její sémiotickou podobou rovněž zesnulý Anton Popovič, vznikl právě v době, kdy se začala literární věda vzdalovat filologii. Translatoologie, jež je bez zájmu o otázky stylu nemyslitelná, tak utvořila jakýsi most, překlenující trhlinu, jež se v posledních padesáti letech stala nezbytným důsledkem sestupu do nitra jednotlivých disciplín. V dané práci lze proto také ocenit badatelčin zájem o vlastní problematiku Bulgakovova stylu.

Monografie N. Muránské je tak nejen prologem k jejím dalším bulgakovovským studiím, ale i inspirativní sondou do aktuální problematiky současné literární vědy.

Danuše Kšicová